

1260-61 / 1844-45 Temettuat Kayıtları Işığında Karaköselü Köyünün Sosyal ve Ekonomik Yapısı

Rafet METİN¹

Özet

Temettuat Defterleri XIX. yüzyıl Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihinin önemli kaynaklarından biridir. Vergi kaynaklarını yeniden tespit ederek halkın üzerindeki vergi yükünü hafifletmek ve vergi dağılımında yaşanan adaletsizliği önlemek amacıyla hazırlanan temettuat kayıtları sosyo-ekonomik ve demografik yapının da ortaya konulmasında önemli bilgiler sunmaktadır. Kayıtlarda anılan dönemde bölgelerin mal-mülk, hayvan, arazi ve insanların şahsi mal varlıklarının kaydedilmesi ile sosyo-ekonomik hayat, nüfus ve tarımsal ekonomi ile ilgili bütün karakteristik özellikler ortaya konulmaktadır. Kayıtlarda ayrıca mükelleflerin adları, lâkapları, meslekleri hakkında da bilgi alabilmek mümkün olmaktadır. Bu çalışmada, H.1260-1261/M.1844-1845 yılında Dinek Keskin Kazasına tabi Karaköselü karyesinin 681 numaralı temettuat defterinden faydalanılarak, sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Toplam 10 hanesi olan karyede sakin olan insanların geçimlerini büyük ölçüde tarım ve hayvancılıktan sağladıkları anlaşılmaktadır. Köyde tarımsal manada buğday, arpa üretimi yapılmaktadır. Hayvancılık alanında ise daha çok küçükbaş- büyükbaş hayvanlar ile yük ve binek hayvanları yetiştirilmektedir. Meslek dalı olarak ziraat erbabının fazlalığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında, imam, hizmetkâr ve çoban gibi meslek kollarında görev yapan kimselerinde olduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır. Köyde vergi mükellefi hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri de ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karaköselü karyesi, Temettuat Defteri, Mesleki Yapılanma.

1260-61 / 1844-45 Social and Economic structure of Karaköselü Village in the Light of Temettuat Records

Abstract

Temettuat registers are one of important sources of Ottoman's social and economic history. Temettuat records have been prepared in order to reduce the tax burden on the people and to prevent injustice in the tax distribution by re-determining the tax sources. In addition, these records provide important information for the socio-economic and demographic structure. In the period referred to in the records, all characteristics of socio-economic life, population and agricultural economy are revealed by registering the properties, animals, lands and persons' personal wealth of regions. In these records, it is also possible to get information about taxpayers' names, nicknames, and occupations. In this study, benefiting basically 681 numbered temettuat record of Karaköselü village which is within in the boundaries of Dinek Keskin district in year of H.1260-1261/M.1844-1845, it is tried to reveal social and economic structure. It is understood that people provide their livelihood largely from agriculture and

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, rafet_metin71@hotmail.com, ORCID:0000-0002-2164-4994

animal husbandry in the village which consist of 10 families. In terms of agriculture, wheat, and barley production is being done in the village. In the field of animal husbandry, mostly small cattles, bovine animals, draught animals and mount animals are grown. As field of profession, the surplus of agricultural staff is remarkable. Besides, it is understood from records that there are different field of professions like imams, servants and shepherds in the village. It is also tried to reveal the burden of tax of taxpayers by determining agriculture, husbandry and occupation revenue and kind of tax which is paid by them.

Keywords: Karaköselü village, Temettüat Register, Occupational Structuring.

GİRİŞ

Temettü' kâr etmek anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Temettüat ise; kârlar, kazançlar anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1996: 1073).Tanzimat'a kadar değişik adlarla halktan alınan vergilerin yerine getirilen Temettû vergisinin kaydedildiği defterlere, "Temettuat Defterleri" adı verilmiştir. Bu defterler 19. yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu iktisadi, sosyal ve ticari hayatı ortaya koymaktadır (Kütükoğlu1995: 395).Temettuat defterleri genel itibariyle bir bölgenin demografik yapısı, hane reisinin menkul ve gayr-i menkul kaynakları, yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, iş gücü ve ayrıntılı vergi yükü, kişilerin mesleği, yetiştirilen ziraî ürün ve hayvanlar ile ticari ve sınaî müesseseler hakkında bilgiler sunmaktadır (Gül, 2009: 81).Ayrıca anılan defterlerden Osmanlı ülkesinde yaşayan nüfusun yerleşim düzeni, zirai üretim durumunu, hanelerin servet ve gelirleri ile vergilendirme konularında çok zengin bilgiler elde etmek mümkün olmaktadır (Güran, 2000: 79). Kısaca bu defterlerden bir bölgenin demografik etnik yapısı, fert düzeyinde menkul ve gayr-i menkul kaynaklar, ferdin yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, toplam ve ayrıntılı vergi yükünü, işgücünü, kişilerin mesleği, yetiştirilen zirai ürün ve hayvanlar, ticari ve sınaî müesseseler hakkında önemli veriler elde edilmektedir (Özer, 2000: 596). Defterlerde, mahallelerdeki toplam hane sayısı, arazi miktarı, hane reislerinin meslekleri, yükümlü oldukları vergi miktarları gibi birçok konuda teferruatlı bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca her hane reisinin adı ve unvanı, sahip olduğu mal varlığı, ne kadar emlak ve arazisi olduğu ve bu arazinin ekili olan bölümleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Meslekler, hane reisinin isminin üzerine eğik olarak yazılmıştır. Tarımla geçinen hane reisinin meslek bölümü "erbab-ı ziraattan idüğü", esnaflıkla geçinenlerinki ise "erbab-ı ticaretten idüğü" olarak belirtilmiştir. Ticaret ve ziraatın her ikisiyle geçimini sağlayanlar "erbab-ı ziraat ve ticaretten idüğü" şeklinde belirtilmiştir. Çalışmamızın ana kaynağını teşkil eden Temettuat Defterlerinden BOA, ML VRD. TMT. 681 numaralarda kayıtlı "Dinek Keskini Kazasına tabi Karaköselü karyesinin sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada Karaköselü köyünün nüfusu ile birlikte köyde kullanılan isimler, lakaplar, meslekî yapılanma, köyde yaşayan hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.Karaköselü Karyesi

2.1.Nüfus

Karaköselü karyesinin nüfusu ile ilgili olarak 681 numaralı temettuat defterinden tespit ettiğimiz kadarı ile 1845 yılında Karaköselü karyesinin 10 haneye tekâbül eden 50 neferlik nüfusu söz konusudur. Günümüzde Kırıkkale'nin Delice ilçesine bağlı olan köyün 2000 yılı adrese dayalı nüfus tesbitine göre nüfusu 26 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Karaköselü Karyesinde 1845-2000 Yıllarındaki Tahmini Nüfus

Yıllar	Tahmini nüfus
1845	130 nefer
2000	26

2.2.Şahıs Adları ve Kullanılan Lakaplar

681 numaralı temettuat defterinde hane reislerinin isimleri babalarının adları ve lakaplarıyla birlikte yazılmıştır. Bu nedenle köyde yaygın olarak kullanılan baba ve oğul simlerini tespit etmek mümkün olmuştur.

Tablo 2: Karaköselü Karyesinde Kullanılan Şahıs İsimleri

İsim	Sayı	%
Mehmet	2	18.18
İbrahim	2	18.18
Bâli	2	18.18
Adurrahman	1	9.09
Musa	1	9.09
Ali	1	9.09
Veli	1	9.09
Bekir	1	9.09
Toplam	11	

Tablo 2'de yer alan verilerden Karaköselü karyesindeki vergi nüfusunun biri hariç diğerleri erkektir. İsimleri incelediğimizde Peygamber ve onun ehl-i beyti başta olmak üzere daha çok Arapça kökenli isimlerin olduğu görülmektedir. Birinci sırayı Mehmed, Ömer ve Bâli isimleri almaktadır. Bu isimler toplam isimlerin % 18.18'ini teşkil etmektedir. İkinci sırada Ali, Abdurrahman, Musa, Veli, Bekir gibi isimler yer almaktadır (BOA, ML VRD.TMT, 681.s.2-5).

2.3.Karaköselü Karyesinde Kullanılan Lakaplar

Karaköselü 'de hane reislerinin toplumda tanınmasını sağlayan aile ve sülale adlarının Tablo-3'te yer alan kara, kör, koca göde gibi lakaplar muhtemelen ailelerin geçmişten beri kullandıkları lakaplar olarak görülmektedir.

Tablo 3: Karaköselü Karyesinde Kullanılan Lakaplar

Bâli oğlu İbrahim	Kara şalvaroğlu İbrahim	Kör oğlu Veli
Göde Bekir oğlu Durmuş	Koca Ali oğlu Mehmed	Bâli oğlu Mehmed

2.4.Karaköselü Karyesinde Mesleki Yapılanma

Toplam 10 hane olan köyde yaşayan insanların 7'si ziraat erbabındandır. Geriye kalan 3 haneden 1 tanesi hizmetkâr ² 1 tanesi çoban ³, 1 tanesi ise sanat erbabı olarak kaydedilmiştir⁴.

2.5. Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı

Belgelerden anlaşıldığına göre 1845-1846 yıllarında Karaköselü karyesinde yaşayan haneler geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağlamakta idiler. Genel olarak süt ve süt ürünleri ihtiyaçlarını karşılamak için inek ve koyun, binek hayvanı ihtiyaçlarını karşılamak için merkep, çift sürmede faydalanabilmek için öküz kullandıkları anlaşılmaktadır. Karaköselü'de toplam 216 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır.% 64.8'i küçükbaş (140 adet), % 25.9'u büyükbaş (56 adet) ve %9.2'si yük ve binek (20 adet) hayvanı olarak sıralanmaktadır. Büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağman inek, Camus ineği ve kısır inek ön planda yer alırken küçükbaş hayvan çeşidinde ise, koyun, keçi ve kuzu tercih edilmektedir. Binek ve yük hayvanı olarak isemerkep başta olmak üzere, kısırak beslenmektedir.

Tablo 4: Karaköselü'de Hane Reislerinin Sahip oldukları Hayvan Çeşitleri

Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Toplam Hane Başına Düşen Baş
Büyükbaş	56	7	8
Küçükbaş	140	8	17.5
Yük-Binek Hayvanı	20	8	2.5
Toplam Sayı	216		

Tablo 5: Karaköselü'de Hane Reislerinin Sahip oldukları Büyükbaş Hayvan Çeşitleri

Büyükbaş Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Karasığır öküzü	12	5	
Sağmal inek	11	7	
Kısır inek	3	2	

² BOA, ML VRD.TMT, 681.s.2. Belgede köyün 2 numaralı hanesinde Kırıklı oğlu Musa'nın hizmetkârlıkla geçimini temin ettiği kayıt altına alınmıştır.

³ BOA, ML VRD.TMT,681.s.3. Belgede köyün 4 numaralı hanesinde kayıtlı olan Aşır oğlu Zeynel hakkında Çobanlık ile geçimini temin ettiği kaydı düşülmüştür.

⁴ BOA, ML VRD.TMT,681.s.4.Belgede köyün 5 numaralı hanesinde kayıtlı Koca Ali oğlu Mehmed hakkında erbâb-ı sanat olarak kayıt düşülmüştür.

Sağmal camus	2	2
Erkek camus	3	1
Karasığır danası	3	2
Karasığır tosunu	3	2
Camus danası	3	2
Kısır Camus ineği	4	3
Karasığır düvesi	3	3
Camus düvesi	1	1
Buzağı	8	6
Toplam	56	

Büyükbaş hayvan söz konusu olduğunda köylerde çift sürme işinde ilk olarak akla at ve katır gücü gelmektedir. Ancak Kırangıç'ta öküzün ilk planda tercih edildiği görülmektedir. Bu durumun nedeni öküzün beslenme giderinin at ve katıra nazaran daha az olması ile izah edilebilir. Bir atı veya katırı bütün bir yıl boyunca arpa, yulaf, ot, kepek ve samanla beslemek gerekirken öküz yedi ay süre ile burçak ve samanla beslenebilmekte ve yılın geri kalan aylarında otlamak üzere çayırlara salıverilmektedir. Bu arada demetlerin tarladan harmana ve ürünün harmandan ambara taşınmasında at ve eşek gibi yük hayvanlarından da yararlanılmakla birlikte, daha çok bir çift öküzün çektiği iki tekerlekli kağnılar kullanılabilir (Bozkurt, 2011: 144). Belgelerden anlaşıldığı üzere anılan dönemde Karaköselü'de özellikle karasığır öküzü ahalinin tarım yaparken kullandığı vazgeçilmez iş gücü kaynaklarından biri durumundadır. Köyde toplam 10 haneden 5 hanede karasığır öküzüne tesadüf edilmektedir.

Köyün süt ve süt ürünleri ihtiyacının sağlanmasında sağmal inek ve sağmal camus ineği ön plana çıkmaktadır. On bir baş sağmal inek beş hanenin elinde iken iki adet sağmal camus ineği 2 hanenin elinde bulunmaktadır. Bu ailelerin yıllık gelirleri dikkate alındığında diğer hanelere göre daha iyi oldukları belgelerden anlaşılmaktadır. Köyün bir numaralı hanesinde ikamet eden Mehmed kethüda oğlu Abdurrahman ile üç numaralı hanede ikamet eden Koca Ali oğlu Hüseyin büyükbaş hayvan çeşidinin hepsine sahip olmakla birlikte yıllık gelir bakımından köyün ortalamasının bir hayli üstünde haneler olduğu dikkat çekmektedir (BOA, ML VRD.TMT,681:2,4).

Yük ve Binek Hayvanlarına gelince; Karaköselü'de 1845 yılında toplam 20 adet yük ve binek hayvanı bulunmaktadır. Bunlardan 12 tanesi merkep, 4 tanesi ise kısır kısarak 4 tanesi ise kısarak ve tayı olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6: Karaköselü'de Hane Reislerinin Sahip oldukları Yük ve Binek Hayvanı Çeşitleri

Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Merkep	12	8	1.5
Kısır kısarak	4	2	2
Kısarak ve tay	4	2	2
Toplam			

Küçükbaş hayvanlar bakımından bakıldığında Karaköselü’de toplam 140 adet olan küçükbaş hayvanların olduğu belgelerden anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Karaköselü’de Hane Reislerinin Sahip oldukları Küçükbaş Hayvan Çeşitleri

Küçükbaş hayvan çeşidi	Sayı	Hane	Ortalama
Sağmal keçi	53	8	6.6
Sağmal koyun	18	3	6
Yoz keçi	13	3	4.3
Oğlak	44	6	7.3
Kuzu	12	2	6
Toplam	140		

2.6. Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı

Karaköselü’de hane reislerinin % 89.3’ü (8) buğday ve arpa tarımı ile alakalı zirai faaliyet içerisinde. Köyde ikamet eden hanelerden % 1.3’ü penbe (pamuk) (8) ve % 7.8’i bağcılık (8) ile iştigal etmektedir.

Tablo 8: Karaköselü’de Ekili ve Dikili Tarım Alanlarının Dağılımı

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Dönüm)	Hane	Ortalama	%
Tarla (buğday-arpa)	351	8	43.8	89.3
Penbe	31.	8	3.8	7.8
Bağ	11	8	1.3	2.7
Toplam	393			

2.7. Gelirler

2.7.1. Tarım Gelirleri (Hasılatı)

1844-1845 yılları arası Karaköselü ‘de tarım topraklarına sahip toplam 10 haneden 8 hanein hasılat geliri vardır. Ekili (tarla) tarım alanları 351 dönüm olup 2.985 kuruş gelir elde edilirken 31 dönüm penbe (pamuk)den 370 kuruş elde edilmiştir. Ekili tarım alanlarından toplam 11 dönüm bağdan 515 kuruş gelir sağlanmıştır.

Tablo 9: Karaköselü’de Ekili-Dikili Tarım Alanlarının Hasılatı

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Kuruş)	Miktar (Dönüm)	Ortalama
Tarla (buğday-arpa)	2.985	351	8.5
Penbe (pamuk)	370	31	11.9
Bağ	515	11	46.8
Toplam	3.870	393	

Temettuat defterlerinde köylüden alınan hububat öşrü verilerinden üretilen hububatların ne kadar olduğu tespit edilebilir. Öşür bölgelere göre değişmekle birlikte ortalama her ürün üzerinden %10 oranında alınmaktadır. Bu nedenle Tablo 10’da

vergiye esas olan toplam kilenin 10 katı alınarak toplam hububat üretimi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 10: Karaköselü’de Üretilen Toplam Hububat Miktarı

Ekilebilir Arazi Türü	Kile ⁵	Kile x 10	Kg
Hınta (Buğday)	17	170	4.361.52
Şair (Arpa)	8	80	1.780
Penbe	8	80	1.780
Toplam	33		

2.7.2. Hayvancılık Hasılatı

Karaköselü’de tarımdan sonra ikinci sırada yer alan hayvancılık gelirleri 740 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Tablo 11’deki veriler incelendiğinde görüleceği üzere, hayvancılık hasılatında ilk sırayı büyükbaş hayvanlar almaktadır (420 kuruş). İkinci sırayı ise küçükbaş hayvanlar (320 kuruş) almaktadır.

Tablo 11: Karaköselü’de hayvancılık hasılatı dağılımı

Hayvan çeşidi	Hasılat miktarı kuruş	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Büyükbaş	420	8	52.5
Küçükbaş	320	7	45.7
Toplam Sayı	740		

2.7.3. Meslek Hasılatı

1844-1845 yılları arasında Karaköselü’de meslek gelirleri toplamda 442 kuruş olarak tespit edilmişti. Bu toplama meslek olarak kaydedilen hizmetkârlık, çobanlık ve sanat erbabı gibi meslekler dâhildir. Köyün büyük çoğunluğunu “erbâb-ı ziraat” olarak kaydedilmiştir. Bu gurup mesleki yapılanmaya dâhil edilmemiştir.

2.7.4. Vergi-yi Mahsusa

1256/1840 yılından itibaren uygulanmaya başlayan ve bazı istisnalar haricinde ekonomik durumlarına göre herkesten alınan vergi-yi mahsusa Tanzimat idarecileri tarafından örfi vergiler yerine konulmuş olup, "An-cemaatin vergi", "Vergü-yi Mahsusa", "Vergü" ve "Komşuca alınan vergü" gibi adlar verilmiştir (Öztürk, 2000: 537). Bu verginin miktarı liva ölçeğinde belirlenirdi. Bu miktar livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılırdı. Sonra kazanın müdür ve meclis azaları, nüfusun etnik özelliğine göre imam, papaz ve kocabaşı gibi kişilerin katıldığı toplantıda kasaba ve köylere düşen miktar tespit edilir en sonunda da köy ve mahalle düzeyinde kişilerin ödeme güçlerine göre paylaştırılırdı (Öztürk, 1996: 174-175).

⁵Bu çalışmada hesaplamalar yapılırken buğday 1 kile=25, 656 kg.; arpa ve penbe (pamuk) için ise 1 kile=22,25kg. olarak alınmıştır.

Karaköselü’de tespit ettiğimize göre toplam vergi-yi mahsusa bedeli 1.055 kuruştur. Vergi-yi mahsusa olarak en düşük vergi 31 kuruş, en yüksek vergi ise 203 kuruştur. Köyün 4 numaralı hanesinde kayıtlı bulunan çoban olarak geçimini temin eden Aşır oğlu Zeynel’e vergi-yi mahsusa bedeli olarak en düşük dilim olan 31 kuruşluk vergi bedeli takdir edildiği kaydedilmiştir (BOA, ML VRD.TMT,681: 3). 1 numaralı hanede kayıtlı olan Mehmed kethüda oğlu Abdurrahman’a ise vergi-yi mahsusa bedeli olarak 203 kuruş vergi takdir edilmiştir (BOA, ML VRD.TMT,681: 2).

Tablo 12.Karaköselü’de hane reislerinin verdiği toplam öşür ve aded-i ağnam vergisi

Ekili tarım öşrü ve aded-i ağnam vergisi	Miktar (Kuruş)	Hane	Ortalama	%
Hinta (buğday)	210	8	26.5	59.4
Şair (arpa)	72	8	9	20.3
Penbe (pamuk)	35	8	4.3	9.9
Bağ	21	6	3.5	5.9
Aded-i ağnam	15	5	3	4.2
Toplam	353			

Toplu olarak verdiğimiz vergi türlerinden ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hinta (buğday) % 59.4 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %20.3 ile şair (arpa), % 9.9 ile penbe (pamuk), % 5.9 ile bağ izlemektedir. Ağnam vergisi ise % 4.2 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Karaköselü ‘de en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi ise hinta (buğday) olarak görülmektedir.

Tablo 13. Karaköselü’de İkamet Eden Kimselerin Hane Sırasına Göre Toplam Temettuatları

Hane No	Kişi Adı	Temettuat Toplamı Kuruş
1	Mehmed kethüda oğlu Abdurrahman	Ziraat-1096
2	Kırıkkılı oğlu Musa	Hizmetkâr-110
3	Koca Ali oğlu Hüseyin	Ziraat-898
4	Aşır oğlu Zeynel	Çoban-106
5	Koca Ali oğlu Mehmed	Sanat erbabı-226
6	Bâli oğlu İbrahim	Ziraat-264
7	Bâli oğlu Mehmed	Ziraat-350
8	Kara şalvar oğlu İbrahim	Ziraat-662.5
9	Kör oğlu Veli	Ziraat-195
10	Göde Bekir oğlu Durmuş	Ziraat-246.5

SONUÇ

Karaköselü karyesinin nüfusu ile ilgili olarak 681 numaralı temettuat defterinden tespit ettiğimiz kadarı ile 1845 yılında Karaköselü karyesinin 10 haneye tekâbül eden 50 neferlik nüfusu söz konusudur. Günümüzde Kırıkkale’nin Delice ilçesine bağlı olan köyün 2000 yılı adrese dayalı nüfus tesbitine göre nüfusu 26 olarak belirlenmiştir.

Karaköselü karyesinin iktisadi ve sosyal yapısı incelendiğinde geçim kaynağının tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu görülmektedir. Ziraî üretimin en önemli kısmını ekili tarım alanları oluşturmaktadır. Ekili tarım alanları bakımından Karaköselü’de başta buğday olmak üzere arpa ve penbe (pamuk) üretilmektedir. Ekili (tarla) tarım alanları 351 dönüm olup 2.985 kuruş gelir elde edilirken 31 dönüm penbe (pamuk)den 370 kuruş elde edilmiştir. Ekili tarım alanlarından toplam 11 dönüm bağdan 515 kuruş gelir sağlanmıştır.

Karaköselü köyünde hayvancılık hasılatında ilk sırayı büyükbaş hayvanlar almaktadır (420 kuruş). İkinci sırayı ise küçükbaş hayvanlar (320 kuruş) almaktadır.

Karaköselü ’de ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hınta (buğday) % 59.4 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %20.3 ile şair (arpa), % 9.9 ile penbe (pamuk), % 5.9 ile bağ izlemektedir. Ağnam vergisi ise % 4.2 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Karaköselü’de en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi ise hınta (buğday) olarak görülmektedir. Miktarı liva ölçeğinde belirlenen ve livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılan vergi-yi mahsusa bedeli olarak 1.055 kuruş değer biçilmiştir.

Sosyal yapı olarak bakıldığında Karaköselü’de kara, kör, koca göde gibi lakaplar muhtemelen ailelerin geçmişten beri kullana geldikleri lakaplar olarak görülmektedir. Sonuç olarak Orta Anadolu’da küçük ölçekli bir köy olan Karaköselü’nin 1844-1845 yılları arasında sosyo-ekonomik yapısı ortya konulmaya çalışılmıştır. Bu vesile ile ileride yapılacak çalışmalara bir nebze de olsa katkı sunmak hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

Belgeler

BOA, ML VRD.TMT,681.

Makale ve Kitaplar

Bozkurt, N. (2011). 1844-1845 Tarihli Temettuat Defterine Göre Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası Evciler Köyünün Sosyal ve Ekonomik Yapısı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (19): 135-156.

Devellioğlu, F. (1996), *“Temettü’-Temettüat”, Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat (13. Baskı.)* Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları,

Gül, A. (2009). Temettuat Defterlerine Göre Pasinler’in (Hasankale) Sosyal ve Ekonomik Yapısı . *Karadeniz Araştırmaları*, 6 (23): 77-98.

Güran, T. (2000). *“19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri”, Osmanlı Devleti’nde Bilgi ve İstatistik, Ankara,s.77-78.*

Kütükoğlu,M(1995). *“Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, cilt LIX/225, Belleten, Ankara, s. 394-412.*

Öztürk, S. (1996). Tanzimat döneminde bir Anadolu Şehri *Bilecik*. İstanbul, s. 174-175.

Öztürk, S. (2000). Temettuat Tahrirleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi Osmanlı Özel Sayısı*,s. 537-591.